

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Історичний факультет

Кафедра нової та новітньої історії

Дипломна робота

бакалавра

на тему: «Ніколає Чаушеску: Людина та політик»
«Nicolae Ceausescu: Men and politician»

Виконав: студент денної форми навчання
напряму підготовки 6.020302 Історія
Она Віталій-Юрій Віталійович

Керівник д.і.н., проф. Дьомін О. Б.

Рецензент д.і.н., доц. Прігарін О. А.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

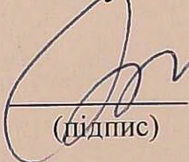
№ 14 від 22.05.2017 р.

Захищено на засіданні ЕК № 2

протокол № 43 від 19.06.2017 р.

Оцінка Відмінно / A / 90
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

(підпис)

Авдія О. Б.
(прізвище, ініціали)

Голова ЕК

(підпис)

Гребцова І. С.
(прізвище, ініціали)

Ш/к 429784

ЗМІСТ

Вступ.....	3-8
Розділ 1.Рані роки та початок політичної діяльності Чаушеску.....	8-14
Розділ 2.Зовнішня та внутрішня політика Ніколає Чаушеску (1965-1989)	14-23
Розділ 3.Занепад та повалення режиму Чаушеску (1974-1989).....	24
3.1. Передумови революції.....	24-26
3.2. Революція 1989 року та спадщина.....	27-50
Висновки.....	51-52
Список джерел та літератури.....	53-54

ВСТУП

Ніколає Чаушеску – постать, насправді яка мало відома на теренах України. Переважна більшість знають його як диктатора, як людину що позбулася фінансового боргу цілком, що тримала всю владу у своїх руках. Без сумніву, більшість інформації, яку ми отримуємо зараз, можна вважати правдивою. Адже, за часів, коли він жив – писалася одна історія, після його смерті – інша. Так само і Румунія змінювалася. Н. Чаушеску – неординарна персона навіть для сьогодення, багато румунських істориків, і менша кількість вітчизняних, вивчають його діяльність, яким було його відношення до світового устрою, його амбіції та політику, яку він вів. Але, нажаль дуже мало інформації відомо про те, яким же ж було його власне життя поза межами політики. Родина Н. Чаушеску була, звичайно, пов'язана з політикою. Однак, його син Валентин та донька Зоя мало цікавилися політичним життям країни, на відміну від Ніку Чаушеску, який готувався як нащадок правління Ніколає Чаушеску. І все ж, питання про те, яким же ж був насправді Ніколає Чаушеску – як людина і як політик, так і залишається відкритим і актуальним.

Метою даного дослідження є : з'ясувати яким був Ніколає Чаушеску та які були його погляди на внутрішню та зовнішню політику держави, а також його особисте життя.

Завданням дослідження є:

- З'ясувати обставини приходу до влади та рані роки діяльності Ніколає Чаушеску.
- Охарактеризувати політику, якої дотримувався Ніколає Чаушеску.
- Виявити сучасне бачення проблематики діяльності Ніколає Чаушеску та його ролі в країні.

- Проаналізувати зовнішню та внутрішню політику Ніколає Чаушеску протягом його життя. Які цілі та завдання ставив перед собою режим Чаушеску, характер взаємовідносин з країнами світу з якими Румунія дотримувалась дипломатичних відносин.
- Вивчити ситуацію, яка склалась в останні дні правління Ніколає Чаушеску. Показати ставлення місцевого населення і адміністрації до Ніколає Чаушеску, і те яка Румунія стала після його страти.

Об'єкт дослідження: Політична історія Румунії XX ст.

Предмет дослідження: Персональна історія Ніколає Чаушеску.

Хронологічні межі роботи охоплюють період з 26 січня 1918 року, тобто від дня народження Ніколає Чаушеску і до 25 грудня 1989 року – дня страти Ніколає Чаушеску. Також частково описані подальші події з 1989 року і до 2007 року, а саме те якою стала Румунія вже після смерті Н. Чаушеску та її шлях до вступу в ЄС.

Географічні рамки роботи – територія Румунії, території держав Варшавської угоди, соціалістичних режимів, і частково держави які відвідував Чаушеску (США, Японія тощо).

Під час написання роботи були використанні такі **методи**: порівняльно-історичний, аналогії, аналізу, узагальнення.

В основі нашого дослідження покладено ряд таких **джерел**: мемуари, спогади і документи відомих політиків, письменників, військових таких як: власний доклад самого Ніколає Чаушеску, який був виданий декількома мовами, серед яких не тільки російська – а ще італійська та англійська, у своєму докладі він охоплює та описує те які були проблеми у соціалізмі, те яку варто було проводити ідеологічно виховання серед молоді та людей похилого віку щоб вони були „справжніми соціалістами” [1] У мемуарах Віолети Нестесеску розповідається про роль Олени Чаушеску у політиці Ніколає Чаушеску, про її відносини з чоловіком, про те якою вона була жінкою [2]. У праці Іона Міхая Пачепи про те, яка складається з різного типу

інтерв'ю, листів, спогадів, згадується про те, яким чином верхівка Кремля та її методи працювали на те, щоб не було зайвих слів та дій у державі, де панував комунізм, тож ця робота детально описує саме систему охорони та шпівонажу у Румунії під час правління Н. Чаушеску. Дана робота на даний час в Румунії є дуже провокаційною, адже сам автор висловлює свою точку зору з власного досвіду [3]. Ну а в роботах видатного історика Румунії Алекса Міхая Стоенеску іде мова про переговори між керівниками та представниками верхівки КНР та КНРС, які в решті решт призвели до Револуції 1989 року. У самій книзі наводяться уривки, спогади, про ті речі які не можна було розказувати під час правління Ніколае Чаушеску. [4,5]

Для написання роботи були використані наступні джерела: офіційні документи, мемуари і спогади, фотографії того часу.

Історіографія стосовно постаті Ніколае Чаушеску має дві сторони медалі, адже як раніше згадувалося, який був режим – така була і література. Матеріали, які виставляли Н. Чаушеску як праведника та справедливого і доброго лідера своєї держави на самих теренах Румунії фактично не залишилося, а якщо і є – то дуже стисло чи описано так, щоб не протирічити системі сьогоденній Румунії. І тому для повноцінного опису потрібно було звернутися до різних сторінок історії – як самої румунської, так власне російської, англійської та італійської. На теренах України постать Ніколае Чаушеску є маловивченою, тому в українській історії стосовно даного діяча матеріалів практично немає. Наприклад, В. Шевелев, який був дослідником диктаторів ХХ століття, описує у своїй праці дуже стисло, але тим не менш змістовно те як живуть прості громадяни після 10 років з дня страти Чаушеску, згадуючи, що більшість із них все ж шкодують і вважають, що революція 1989 року не принесла позитивних результатів для країни та суспільства [6]. У праці Іона Болована та Іона Попа, яка називається “ Історія Румунії “ що є одною із кращих останніх робіт, де описано та розказано з приводу перебування при владі Ніколае Чаушеску від початку його кар’єри

до страти, і також подальшої долі вже самої держави Румунії як такої.[7]. У роботі В.Н. Виноградова використовується як раз те саме класичне відношення до режиму та до постаті Чаушеску та до самої Соціалістичної Румунії, і не дивно, сама книга хоч і коротко описує події 70-80 років ХХ століття, але воно передає бачення того часу і точку зору саме соціалістичної ідеології [8]. З наших авторів варто зазначити роботу Кріля Михайла Михайловича, він охопив територіально не тільки територію Румунію, а також і саму Центрально-східно Європу. У його роботі чітко відображена в першу чергу історія Румунії сьогодення і лише малу частину згадується про Чаушеску. [9] Якщо говорити про новий погляд на дану проблему, то потрібно згадати працю Адама Бураковського, румуна польського походження який є досить авторитетним автором у себе на батьківщині. Він у своїй праці „Geniul Carpaților” (Геній Карпат) охоплює увесь проміжок життя Ніколає Чаушеску, з дитинства і до його вбивства. Великий плюс даної книги полягає у тому, що були використанні як документи з польського архіву, так і з румунських архівів, що розкриває багато нових деталей [10]. А от якщо звернутися вже до праць Лавінії Бетеї, яка має низку спогадів про Н Чаушеску, особливо варто звернути увагу на дві її роботи такі як *Viața lui Ceaușescu. Ucenicul Partidului* (Життя Чаушеску. Учень Партії) та *Viața lui Ceaușescu. Fiul Poporului* (Життя Чаушеску. Син Нації) [11,12]. У першій роботі вона в деталях та подробицях описує маловідоме для більшості, а саме – його дитинство Ніколає Чаушеску та виховання в ньому комуніста: ненависть до капіталізму та гніту, який відчував, починаючи з праці на заводі взуття, подальше коло його знайомств, кар'єра у високих колах.

У другій праці Л. Бетеї вже іде мова про його політичну кар'єру, внутрішню та зовнішню політику, відношення з власним народом та тим до чого це все приведе, і чому саме така діяльність переросте у криваву революцію у майбутньому.

Роботи Кіта Хітчинза, визнаного історика, який є американцем румунського походження, мають велику джерельну базу, адже він все життя

присвятив вивченню Румунії та історії румун як етнічних представників. У його статті [13] мова іде про погляди Чаушеску на світову політику, про відношення між Сполученими Штатами Америки і Румунією, а в цілому про зовнішньою політикою у світі як таку.

У іншій ж його короткій книзі, яка носить назву „Scurta Istorie a Românie” (Коротка Історія Румунії), автор у досить стисливій, але зрозумілій манері, описує загальну історію Румунії, але тим не менш досить інформаційно подає періоди із життя Ніколая Чаушеску протягом його кар’єри . [14]

І знову ж таки повертаючись до роботи вже визнаного історика Алекса Міхая Стоенескуя, варто взяти до уваги його роботу *De la regimul comunist la regimul Iliescu* (Від комуністичного режиму до режиму Ілескуя) [15] у співпраці з іншим істориком Віорелом Магуреануєм. Де вони разом чітко і ретельно описують вже останні події життя Чаушеску, в основному середини та кінця 80-х років, тобто завершаючий період правління Ніколая Чаушеску. Вони підкреслили, що хоч його і стратили, залишився його формальний нащадок – Іон Ілеску. Хоча він був обраним президентом вже незалежної від соціалізму Румунії, це не робило Румунію ще державою, яка мала собі за мету увійти в Європу.

Завершаюча стадія історіографії представлена роботою Алекса Міхая Стоенескуя про посткомуністичну Румунію, [16] в якій вже описано життя, що настало після вбивства Чаушеску.

Структура роботи складається з : вступу , трьох розділів , які поділені на підрозділи , висновків , списку використаних джерел та літератури , який охоплює позицію (5 джерела , та 11 літератури) .

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки що до діяльності та життя Ніколає Чаушеску ми можемо констатувати наступне: людина яка нібито починала з того що росла і бідоті, і пізнала огидні умови роботи, яка тільки клала собі на мету відновити і доказати світові що Румунія то є велика держава. Вона сама і стала обличчям Румунії у світі, правда, не такою які вона сама себе бачила. Бо, так зване “єго” закривало очі на всі проблеми як почали робитися у державі ще задовни до початку революції 1989 р. Це можна сказати являється одним з фактором який похитнув постамент гордості лідера своєї нації, який, простіше кажучи, хотів стати таким ж великим авторитетом як Сталін для Радянського Союзу, але як б Н. Чаушеску не старався – у румунів був інший менталітет, звісно, держава показувала одну сторону медалі, і все ж не все вдалося приховати від суспільства.

Є значні докази формального геноциду над своїми громадянами, тим що хоч і держава не була у боргах – вона чомусь жила дуже бідно, да і його політики балансувати між у непростий час Холодної війни між наддержавами: США та СРСР - врешті решт впала. Тобто, ми бачимо перед собою людину, яка кохала тільки: себе, сім'ю, і ідею як великою держави Румунія. Але, забував про те, що було слід також любити – це власний народ.

Н. Чаушеску — у світі так і залишиться більш відомим як диктатор, олігарх, та самозакоханий політик. Але те, як він на протязі 24 років тримав все в своїх руках, починаючи від верхівки партії до простих керуючих, то слід визначити його таланти як керівника, який нібито спочатку не закладав ніяких амбіцій та надій, і він взяв і доказав, що ідея, харизма, та мета роблять своє. Тим не менш, якщо образно описати його портрет зі слів людей які жили при його режимі, і порівняти думки наших громадян і громадян Румунії, то складається два різних кола думок – у нас переважно складається думки загостренні на стереотипах (диктатор, комуніст), для своїх ж громадян

це вже думка 50 на 50. Є багато ще з людей похилого віку як шкодують про страту Чаушескуя, які вважають що революція була проплачена задля того аби позбутися комунізму в Румунії. Не дарма на розстрілі Елена Чаушеску звернулася до суддів зі словам – „За що ви так з нами”. Потім пов’язав їх, привели до розстрілу, суд за 90 хвилин, і 24 кулі які пройшли наскрізь тіл Ніколає та Олени Чаушеску поклали крапку на диктатурі Чаушеску, і дали початок відновити історію європейської Румунії з нуля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. Чаушеску Н. О проблемах социализма, идеологической, политико-воспитательной работы, деятельности по развитию революционного сознания, формированию нового человека – сознательного строителя социализма и коммунизма в Румынии. Доклад на Расширенном пленуме Центрального Комитета Румынской коммунистической партии 24–25 октября 1989 г./ Николае Чаушеску – Б.: Редакция печатных изданий для заграницы «Румыния», 1989. – 19 с.
2. Năstăsescu, V., Elena Ceaușescu, confesiuni fără frontiere, București, Editura Niculescu, 2011. / Violeta Năstăsescu – București.: Editura Niculescu, 2011. – 342 p.
3. Pacepa I.M. Moștenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare/ Ion Mihai Pacepa – București.: Editura Humanitas, 2013. – 342 p.
4. Stoenescu A.M. Istoria Loviturilor de stat în România – Volumul 4 – Partea I – Revoluția din Decembrie 1989 – O tragedie Românească / Alex Mihai Stoenescu – București.: Editura RAO, 2012. – 537 p.
5. Stoenescu A. M. Istoria Loviturilor de stat în România – Volumul 4 – Partea II – Revoluția din Decembrie 1989 – O tragedie Românească / Alex Mihai Stoenescu – București.: Editura RAO, 2012. – 857 p.

Література:

6. Болован И., Поп И-А. История Румынии/ Ион Болован, Ион-Аурел Поп. - М., 2005. – 675 с.
7. Виноградов В.Н. Краткая история Румынии. С древнейших времен и до наших дней / Владилен Николаевич Виноградов - М., 1987. – 528 с.
8. Кріль М.М. Історія країн центрально-східної Європи. Навчальний посібник / Михайло Михайлович Кріль – К., 2008. – 284 с.
9. Шевелев В.Н. Диктаторы и боги/ Владимир Николаевич Шевелев – Ростов н/Д: изд-во „Феникс”, 1999. – 320 с.
10. Burakowski A. Dictatura lui Nicolae Ceaușescu 1965-1989. Geniul Carpaților. Ediția a II-a /Alex Burakowski - București, 2016. – 470 p.
11. Betea L. Viața lui Ceaușescu. Ucenicul Partidului / Lavinia Betea – București.: Editura Adevărul Holding, 2012. – 415 p.
12. Betea L. Viața lui Ceaușescu. Fiul Poporului / Lavinia Betea – București.: Editura Adevărul Holding, 2013. – 430 p.
13. Hitchins K. Historiography of the Countries of Eastern Europe: Romania / Keith Hitchins - The American Historical Review, Vol. 97, No. 4.(Oct.,1992),pp. 1064-1083. – Режим доступа:
<http://dacoromania.net/article/historiography-countries-eastern-europe-romania> (19.03.2017)
14. Hitchins K. Scurtă Istorie a României/ Keith Hitchins București, 2015. – 368 p.
15. Stoenescu A.M., Magureanu V. De la regimul comunist la regimul Iliescu / Alex Mihai Stoenescu, Viorel Magureanu – București.: Editura Rao Books, 2008. – 320 p.
16. Stoenescu A.M., Romania postcomunista / Alex Mihai Stoenescu – București.: Editura Rao Books, 2008. – 672 p.